

dolgo cev, obdano pri dnu s tanko, prozorno, napošev prirezano belo kožico. Prašnikov, neenako dolgih in krajših, kot rogljički, je šestero; vratov pa troje, ki tudi ne presežajo rogljičkov. Žlebičasti listi so mesnati in široko-suličasti, slični tulipanovim, med katerimi nekako skrit sedi jajčasti tropredalni mešiček, napolnjen z rujavim semenom. Razcveta se ta rastlina meseca septembra in oktobra in spada po Linnéjevi sestavi v šesti razred, po naravnem redu pa med »Colchiaceae«. Vrlo lepo in nedolžno se ti kaže ta cvetica, pa kolikor je je, jako je strupena ter smrtno nevarna ljudem in živalim. Izmed mnogo žalostnih dogodeb,

katere je Pecirka v svoji že večkrat omenjeni knjigi zabeležil, naj omenim samo nastopno:

Dva dečka, eden šest, drugi pa dve leti star, zobala sta neki popoludan meseca maja podleskovo seme. Ob 7. uri zvečer prišedša domov, tožita, da ja glavi bolita in jima je slabo; začneta bljuvati in vso noč ju je hudo driska nadlegovala. Še-le zjutraj ob 10. uri pokličejo stariši zdravnika, ki otrokoma dá primerna zdravila, ki pa niso nič pomagala; kajti mlajši deček je umrl že ob 4. uri popoldne, starejši pa o polnoči v groznih bolečinah.

Slovstvo.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

Knjige družbe sv. Mohora.

(Dalje)

„Življenje preblazene Device Marije in svetega Jožefa.“ Popisal † Janez Volčič. VIII. snopič, str. 160—300. — Težko dé človeku, ko zagleda pri imenu pisateljevem križec, ki naznanja, da se je ustavilo spretno pero Volčičevo, katero je toliko lepega napisalo za ude družbe sv. Mohora. Brez dvoma bodo verni Slovenci najbolj hlasno jemali v roko to knjigo izmed vseh letošnjih. Nihče ne bi verjel, kako kmetje radi poslušajo zgodovinske podatke o imenitnih cerkvah, kdor se tega ni sam prepričal. In cvet takih podatkov, ki priprosto ljudstvo najbolj mikajo, zbran je v tej knjigi. Poleg tega so čudežne dogodbe popisane tako živo in čuteče, da se bode med čitanjem porosilo marsikako oko in zaupanje na Marijo globoko utrdilo. Zeló povzdigujejo knjigo tudi mnoge čedno izdelane podobe Marije in njenih cerkvá po Slovenskem. Dokler bodo ljudje radi čitali taka dela, ne bode se bati »za pojemajoči slovenski rod«, za kateri pisatelj lepo prosi Marijo Devico v Vetrinju. Ker knjiga nima samo zgodovinskega namena, se tudi ne sme ocenjevati s strogo zgodovinskega stališča, in ni treba tako na drobno ločiti pripovedek od zgodovinskih dogodkov, kakor se godi v učenju zgodovini. Gledati pa mora pisatelj na to, da se resnica ne pokazi. Tega se je Volčič držal. Le malo se nahaja v knjigi zgodovinskih zmot. Tako ni zgodovinsko dokazano, da bi bil sv. Bernard postavil prvega opata v Stični, kakor trdi Volčič, »und doch

verhält es sich ganz anders«, pravi zgodovinar Milkowicz v svoji knjigi »Klöster von Krain«. Stara kapelica v Suši ni bila devet čevljev dolga in šest in pol široka (str. 243). Spominjam se, da je bila mnogo večja. Ocij (Ozzius) je zeló prisiljeno razlagati iz besede: oče (str. 166). Ni verjetno, da bi bili Slovenci beneškim mlakužam dali ime »benetke« (str. 197). Mestu so ime dali Veneti, stari Slovani so je pa imenovali Mletci. Templarji so kaj drugega, kakor »gospodje (nemškega) viteškega reda« (str. 224). Marsikdo bi želel kaj več zgodovinskih podatkov iz starih časov, da je n. pr. pri Mariji Devici v Logu (in Augea) v Vipavi bil poseben kapelan že l. 1344, namreč Ivan pl. Trautmannsdorf itd. A kdor vé, kako leži naše zgodovinarstvo še v povojih, mora reči, da se je pokojni Volčič zeló trudil za to, kar je spisal. Samo to bi omenjal, da so nekatera božja pota popisana v primeri z drugimi preobširno, n. pr. Suša, druga pa zopet prekratko, n. pr. Stičina. Že o krasni Stiški cerkvi, do katere ni tako daleč, dalo bi se marsikaj več povedati. »Alle Unfüge« (na str. 217) bi se bilo pač lahko izpustilo. Glasí se odstavek, kakor neka polemika zoper škofovo slabo vero. Pohvaliti bi bilo treba škofa, da je modro vso stvar dal nekako na skušnjo, pograjati pa »gorečneža«, ki je celó zapravil prvotno čudežno podobico. Jezik se mi zdí v tej knjigi dokaj čistejši, kakor v prejšnjih Volčičevih delih. Le glagol se še malo prepogosto vlačí prav na koncu stavka. Še par rečij naj popravim. Mesto »arhiprezbiteri« (str. 178) naj bi za ljudstvo stalo: nadduhovni. Ne »škof Krapulonski« (str. 164), ampak: Kaprulanski. Petinski = Pičenjski, v slovenski obleki od Pičenj (Pedena). Ne »od sv. Elija« (str. 191), ampak

Elije. Pot je težko »upeta« (str. 190), bolje: napeta. Pisati se mora: »Polhovi Gradec«, in ne »Polhov Gradec«, kakor ima ta knjiga (str. 201) menda po ljublj. šematizmu. Ljudje prebivalci ondi ne pravijo »Polhovgradčan« (str. 201), ampak: »Pográjec«. »Vrhovski« (tudi ondi) = »vrhniški«. »Smârijina gora« ni nastalo iz »sveta Marijina gora« (268) temveč iz »Snt-Marijina gora«. Lepše in bolj prav bi bilo pisati Cerngrôb, kakor Cerngrub (str. 239). Ime je vzeto iz srednjeveške nemščine. Frizinški škofje so namreč naselili nemške Bavarce na ravnini od Loke do Kranja. Ti so dali nemško ime raznim vasém (n. pr. Ermern, Dorfarn itd.) in v Cerngrobu so rekli: zw Ern Gruoben (Ern = tla, zemlja, Gruobe = jama), kakor pové urbar od l. 1291. Ker se je še takrat za »u« slišal glas »o«, ni čuda, da večina Slovencev še zdaj pravi Cerngrôb in ne Cerngrub. Tudi pišem jaz: Stičina in ne Zatičina, ker poslednje je znano samo v knjigah, ljudstvo pa pravi »Stična«. Prav lahko se nemško ime Sittich in slovensko Stičina ali Stičina razlaga od besede »st-tik«, kjer leži samostan v »st-tiku«, v dolinici, koder se »stikajo« hribje.

A. Koblar.

„Drobtinice.“ XXIII. letnik. Uredil dr. France Lampe, profesor bogoslovja, vodja Marijanišča. Izdala »Katoliška družba za Kranjsko«. V Ljubljani. Tiskala »Kat. Tiskarna«. 1889. Str. 304. — Ni mi namen, da bi to knjigo ocenjeval, — to bi bilo pač čudno —, a poročati vendar smem o njej, toliko bolj, ker knjigo dobro poznam in sem večini sestavkov samó urednik, in ne pisatelj. — Znano je, da so »Drobtinice« začele izhajati na Štajarskem; prvi letnik je izdal l. 1846 nepozabni Slomšek; na Štajarskem so tudi dosepele do 20. letnika. Od l. 1869 sem se je zdelo, da so popolnoma ponehale. A pred dvema leti je zagledal 21. letnik v Ljubljani beli dan. Neprijazna sodba je očitala, da je to izdajanje odveč, češ, družba sv. Mohora spravlja svoje knjige med mnogo več čitateljev, nego jih imajo »Drobtinice«. Dasi to vsakdo vé, vendar ne mislijo vsi tako. Sploh bi moralo vse slovstveno delovanje med Slovenci ponehati, razun družbe sv. Mohora, ako bi obveljalo omenjeno načelo. Namen Drobtinice je, da razširjajo in utrjujejo katoliško mišljenje in življenje. Ta namen poudarja posebno jasno ta letnik. Bodisi čitatelj na katerem koli stališču, tajiti ne more, da je treba zlasti v slovstvenem delovanju, posebej še v enem in istem delu, doslednosti, kajti v življenju je zelo pogrešamo. In prav zato tako hira katoliško mišljenje, prav zato je katoliško življenje vedno redkejše, ker izginja doslednost: »katoliško« in »dosledno« se pa ne dá ločiti. Žal, da se ta beseda in to geslo: katoliško, včasih rabi, kjer ni nikakor na mestu. To ime bi nam moralo biti svetejše, potem bi mu tudi drugi priznavali več veljave. Tako pa je žalibog načelo: »vselej in povsodi katoliško!« posebno iz lepega slovstva skoro izginilo. Tu imajo pač »Drobtinice« obširno polje.

Tako je treba umeti namen »Drobtinice«. A bolj zanima čitatelje, da jim kaj povém o knjigi sami. Pred naslovom zagleda čitatelj sliko s podpisom: »O Marija, prosi za Avstrijo in

njenega cesarja!« Ni torej težko spoznati, kaj predstavlja. Nad oblaki stoji Mati Božja s svojim detetom in se prijazno ozira na zemljo, posebej na avstrijskega cesarja, ki razprostira svojo desnico nad cesarstvom svojim. Cesar blagoslavlja svoje dežele in prosi sv. devico pomoči, prosi jo blagoslova. A ne prosi sam, marveč Mariji na strani sta sv. Jožef (na desni) in sv. Leopold (na levi), ki prosita za svojega varovanca. To nebeško skupino spremljajo angeli, izmed katerih se odlikujeta po svoji ljubeznivosti dva, ki sta ob vznožju. Cesar pa ima pred seboj na prej svoji dve kroni, avstrijsko in ogersko, ter avstrijski grb z dvojnimi orlom, a dalje se razprostira v dovolj jasni podobi veličastni Dunaj, potem druge dežele do jadranskega morja. Tudi Ljubljana se vidi v daljavi s svojim gradom. — Mislim, da ta podoba nikakor ni brez estetične vrednosti, kar že to priča, da je deloma povzeta po Rafaelovi Sikstinski Madoni. Samo »deloma«, kajti Rafaelova slika ne kaže spodnjega ali zemskega dela, ki se vidi na naši mali sliki. Tudi druge okolnosti so primerno razvrščene, samo angelja — ta dva neprekosljiva angelja Rafaelova — sta ostala nepremenjena tudi v naši podobi. Pa — ako bode prilično — prinese »Dom in Svet« prihodnje leto podobo samo, da si jo ogledajo čitatelji in takrat izpregovorimo kaj več o njej. Tu naj le še povém, da je ideja te podobe urednikova, izvršil jo je pa prav tako, kakor je narejena v knjigi, domač slovenski risar, upajmo, da bodoč umetnik; pod sliko podpisani dunajski slikar Mayerhofer je risarijo samo primerno povečal, da jo je mogel fotograf posneti in potem cinkograf po fotografiji napraviti cinkorez ali cliché. Vsekako pa smem izreči, da je ta podoba — kot izvorna — »Drobtinice« v čast in je čitateljem »Drobtinice« lahko v veselje. Ni težko spoznati, kaj nameravajo »Drobtinice« s to sliko. Prav to leto je zadela svetlega cesarja in celo Avstrijo velika nesreča (»Drobtinice« se te nesreče ne spominjajo izrečno, da ne moti ta spomin one vesele slovesnosti, ki navdaja celo knjigo.) Kakor veje torej v srečo cesarjevem še vedno britka žalost zaradi te grozne izgube, tako kaže slika, kje išče pobožni naš vladar in kje naj iščejo vsi Avstrijanci tolažbe: od zgoraj naj jo dobivajo, z nebes naj si prosijo tolažbe. Marijino srce pa, žensko-mehko in materno-dobrotno, je najlepši izraz za usmiljenje nebeškega Očeta. V Marijo se vpirajo oči vernega vladarja, od nje pričakuje pomoči; Marija pa se prijazno nanj ozira in dete božje se mu celo nasmehljava roko stegajoč doli proti cesarju, kakor bi se ga hotelo dotakniti, ako bi se moglo. Zato izraza ta podoba za vsakega Avstrijanca zelo pomenljivo idejo, katero v vzvišeni besedi oznanja slavnostna pesem »Avstriji«:

Vjunači se, Avstrija moja!
V katolištvu zmaga je tvoja.
Ne boj se, ne boj;
Marija bedí nad teboj!

Prvi del (slavnostni) je posvečen »spominu štiridesetletnice vladanja presvetlega cesarja Franca Jožefa I.« V raznovrstnem pregledu se nam stavijo pred oči razne slavnosti, s katerimi